

Ciències i lletres: la falsa divisió de la Cultura

Published by [Interacció](#) [1] on 22/05/2017 - 15:01 | Last modification: 10/03/2026 - 08:23



Laura Paús | [espiantdimonis](#) [2]

El 1959 Charles Percy Snow, físic i novel·lista anglès, va ser l'encarregat de pronunciar una de les conferències anuals més prestigioses de la Universitat de Cambridge, la Rede Lecture. El títol de la conferència va ser «The Two Cultures and the Scientific Revolution» («Les dues cultures i la revolució científica»). L'expressió «les dues cultures» va ser la manera de Snow de referir-se als dos pols en què veia que es dividia —cada cop més profundament— la vida intel·lectual a Occident: en un pol, hi havia els **intel·lectuals literaris** (que, diu Snow, «per casualitat, mentre ningú no mirava, van prendre el terme “intel·lectuals” per referir-se només a si mateixos, com si fossin els únics»), i en l'altre, els **científics**. I entre ells s'obria «un abisme de desconfiança i incomprensió». És a dir, Snow va parlar ja de la divisió en «ciències i lletres» que avui continua tan vigent.

Quasi seixanta anys després, doncs, aquesta ferida no s'ha tancat, però és que, a més, sembla que s'hagi infectat. I és que si bé ja aleshores la incomprensió de les ciències per part de la «cultura tradicional imperant» dotava aquesta última d'un caràcter no tan sols acientífic sinó gairebé anticientífic, l'augment del prestigi que des d'aleshores han experimentat «les ciències» —si més no en l'àmbit acadèmic—, paral·lel al deteriorament del de «les lletres», no ha fet sinó radicalitzar aquesta situació.

Al contrari del que passava en l'època de Snow, i en les anteriors, en què «les lletres» eren les úniques que al Regne Unit constituïen una educació adequada per a un cavaller —amb excepció de les matemàtiques—, avui en dia són «les ciències» les que pavimenten el camí dels elegits, mentre que «les lletres» han esdevingut la via fàcil per travessar l'educació secundària o, inclús, per obtenir algun títol universitari. Topem amb aquesta trista escissió quan tan sols som uns adolescents i, a l'institut, se'ns fa triar —als que volem estudiar— entre un camí o l'altre: si un estudiant val, ha de fer «ciències»; la via de les «lletres» és pels que no tenen opció.

Però que ningú no s'enganyi. El prestigi de la Ciència és nominal. Més enllà dels que la creen i dels que l'estudien, per a la societat en general (i em refereixo al nostre país, no a tot Occident) la Ciència és una gran desconeguda. Aparentment, se l'admira i se la valora. Però si se l'admira és per la seva dificultat: se la considera abstrusa i impenetrable, quelcom massa allunyat de l'esfera de la vida comú com perquè pugui tenir cap relació amb «allò humà». I si se la valora, per tant, no és per si mateixa, sinó per les aplicacions que se'n deriven per a la comoditat de la societat i el benefici de l'economia; és a dir, per a l'únic que una societat capitalista pot entendre: per la seva utilitat.

I aquesta és la gran tragèdia: la Ciència és quelcom que, en últim terme, acaba resultant útil. I això, vist per si sol des del punt de vista dels intel·lectuals, sense tenir en compte cap altra consideració, sense plantejar-se què és «la Ciència», donant per fet que és, només, el que se n'extreu, la situa molt per sota de la resta de disciplines que constitueixen les diferents parcel·les del Coneixement, que deuen el seu valor a una riquesa d'un ordre molt superior a l'utilitari, és a dir, a l'humanístic.

Com si l'estudi del que impliquen «les ciències» no fos en absolut una manera d'acostar-se a allò al que també ens acosta l'Art: la veritat. Com si la Ciència no fos una manera de llevar el vel que se'ns ha posat al davant, la «aparent realitat». Com si l'interès per la Ciència no provingués d'aquella fam de l'ànima (o de la ment — propietat superior del cervell; que cadascú elegeixi el terme que li sembli) que neix del mateix nucli que ens fa humans. Com si l'exploració i la creació no fossin germanes, filles totes dues d'aquest buit que ens fa anar més enllà. Com si l'estudi científic no promogués un aprofundiment del pensament i de l'esperit crític, igual que fa l'estudi de qualsevol àrea del Coneixement. Com si es pogués adquirir Coneixement restringint-nos només a una de les seves parcel·les. Com si l'estudi d'aquest món, del que tradicionalment era comprés pel terme «Natura», —l'estudi de l'Univers mateix!—, d'allò tan grandios del qual en som part, del lloc que hi ocupem, no fos tan pertinent i enriquidor per a l'ésser humà com ho són l'estudi de la literatura o de la història. Com si la Ciència no fos una refinada expressió del nostre abismament al Cel. Com si, per exemple, l'estudi del llenguatge, aquesta propietat que defineix l'ésser humà com cap altra, només pogués fer-se des de l'àrea de la retòrica o la gramàtica. Com si la Ciència no eixamplés «les Humanitats», i a la inversa. Com si la Ciència fos quelcom que no pertany a «les Humanitats».

«Ciència» i «Humanitats». Dues paraules que, de fet, es refereixen a diferents aspectes d'una mateixa realitat: la **Cultura**. Però tot i així, d'això sembla no haver-hi consciència. Com ja passava en l'època de Snow, **la Ciència continua quedant fora de la Cultura**. Tot i la seva (re)valorització —aparent. Exemples que ho evidencien són que els avenços en Ciència no s'incloguin en l'apartat de Cultura dels diaris (encara gràcies si li dediquen cap espai); o la normalitat, o més que això, la hilaritat o la fanfarroneria amb què és considerada la ignorància sobre temes científics —al contrari del que passa amb les «lletres», el desconeixement de les quals, com a mínim, és motiu de vergonya per algú que es tingui per culte o mitjanament culte.

Actualment, hi ha un mur entre la Ciència i «les Humanitats», però no és natural i no sempre ha existit. Fins a mitjans del segle XVIII, el mapa cultural que proporciona l'Encyclopédie, el gran llibre de la Il·lustració, mostra com el coneixement que constituïa la Ciència no se separava dels que quedaven inclosos en «les Humanitats» —i ja aleshores s'havia desenvolupat el **mètode científic** (finals del segle XVI) i, a través d'aquest, el coneixement adquirit pels «filòsofs naturals» (nom previ dels científics) gaudia d'una autoritat que el distingia com a «coneixement veritable».

Cal anar amb molt de compte amb el llenguatge, perquè no és una simple eina. El llenguatge ens permet definir el món, i per tant, veure'l. Però qualsevol definició és, com a tal, una delimitació, i per tant, una limitació si l'emprem a la lleugera. Així que potser hauríem de començar per eliminar la sinonímia que identifica «les lletres» amb «les Humanitats» per permetre la inclusió en aquest últim terme també de la Ciència i, consegüentment, encabir-la com mereix dins del de Cultura.

I és que és urgent adornar-nos que no són només «les Humanitats» les que sofreixen el menyspreament i la degradació que resulten de la carricloneria de la societat on vivim. La Ciència no està constituïda només per les ciències aplicades i les seves derivacions, tant rendibles —la Ciència és molt més, però tot això de més, allò que no té una aplicació immediata evident, al nostre país tampoc no hi troba lloc.

Ja és un problema greu que en l'educació hi hagi aquesta total impermeabilitat entre «lletres» i «ciències» —tant a la secundària com a nivell universitari—, però és encara més greu creure's que aquesta divisió és real. Per això cal corregir-ho. (Igual que caldria corregir el nivell educatiu en general, perquè si bé és cert que és deplorable el baix nivell global en llengua, literatura i història dels estudiants de ciències que surten de la secundària, també ho és pels de lletres —molts dels quals arriben a les universitats encara cometent faltes d'ortografia o sense saber puntuar un text, per exemple, i que a sobre surten sense uns coneixements mínims de ciències.)

Que no es consideri que la Ciència és Cultura, que no es consideri elemental donar les eines bàsiques que evitin que sigui inextricable per a la majoria de la població, en una societat tant tecnificada i cada cop més depenent dels avenços científics com la nostra, és, a més, una irresponsabilitat terriblement perillosa, ja que la mateixa ciutadania, incloent-hi (lamentablement) la classe política, pot anar en contra d'allò del que depèn. Exemples: les campanyes antivacunes, la croada contra els organismes genèticament modificats, la fe en dietes per curar càncers, i tantes altres aberracions de les quals actualment en som testimonis i que fan pensar en un retorn a l'obscurantisme de l'Edat Mitjana —avui en dia: moment històric pel que fa al coneixement del qual disposem.



Article de Laura Paús publicat a [espiantdimonis](#) [3] el 12 de febrer del 2017. Fes clic [aquí](#) [4] per veure l'article original

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Categories: Interacció 2017

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Tags: pensament cultural

Tags: recerca cultural

- [5]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/CIDOC/blogs/2017/ciencies-lletres-falsa-divisio>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es/>

[3] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es>

[4] <http://espiant-dimonis.blogspot.com.es/2017/02/ciencies-i-lletres-la-falsa-divisio-de.html>

[5] <https://interaccio.diba.cat/node/6959>